

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **Mgr. P. G.**, bývajúceho v B., proti žalovanej **B. s.r.o., o. z.**, so sídlom v B., **o určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru a o náhradu mzdy**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 16 C 111/2011, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave 31. júla 2012 sp. zn. 5 Co 324/2012, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 31. júla 2012 sp. zn. 5 Co 324/2012, ako aj uznesenie Okresného súdu Bratislava I zo 6. júna 2012 č.k. 16 C 111/2011-61 a vec vracia Okresnému súdu Bratislava I na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I (súd prvého stupňa) uznesením zo 6. júna 2012 č.k. 16 C 111/2011-61 konanie zastavil a zároveň rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že pri skúmaní podmienok konania podľa § 103 ods. 1 O.s.p. zistil, že v danom prípade žaloba smeruje proti subjektu, ktorý nemá z hľadiska občianskeho hmotného práva postavenie právnickej osoby v zmysle § 18 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Žalobcom označený subjekt je len organizačnou zložkou zahraničnej osoby B. s.r.o., so sídlom O., ktorá je podnikateľom a i keď je táto jej organizačná zložka zapísaná do obchodného registra, nemá právnu subjektivitu. Keďže z vyjadrenia žalovanej a predloženej listiny o jej zriadení mal súd prvého stupňa za preukázané, že v danom prípade nedošlo k preneseniu pracovnoprávnej subjektivity na žalovanú ako organizačnú zložku zo strany jej zriaďovateľa, dospel k záveru, že žalovaná nemá ani pracovnoprávnu subjektivitu predpokladanú ustanovením § 7 ods. 2 Zákonníka práce, na

základe ktorej by mala právnu subjektivitu ako právnická osoba v sporoch vyplývajúcich z pracovnoprávných vzťahov. S poukazom na uvedené súd prvého stupňa uzavrel, že žalovaná nemá spôsobilosť byť účastníkom konania, a preto konanie podľa § 104 ods. 1 O.s.p. zastavil. O trovách konania rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. c/ O.s.p.

Krajský súd v Bratislave (odvolací súd) na odvolanie žalobcu uznesením z 31. júla 2012 sp. zn. 5 Co 324/2012 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil a žalovanej náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Odvolací súd skonštatoval, že v danom prípade označenie žalovanej nepredstavovalo vadu odstrániteľnú doplnením alebo opravou žaloby, preto súd prvého stupňa správne postupoval, keď konanie pre nedostatok spôsobilosti žalovanej byť účastníkom konania zastavil. V zmysle § 219 ods. 2 O.s.p. sa v celom rozsahu stotožnil aj s odôvodnením rozhodnutia súdu prvého stupňa. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie. Navrhol rozhodnutia oboch nižších súdov zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V dovolaní namietal, že postupom súdov mu bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Vytýkal im, že vyjadrenie žalovanej ani Listina o zriadení organizačnej zložky mu neboli do uplynutia lehoty na podanie odvolania doručené, v dôsledku čoho sa nemohol k novým skutočnostiam a dôkazom vyjadriť. Dokazovanie vykonané súdom prvého stupňa za účelom zistenia pracovnoprávnej subjektivity žalovanej v zmysle § 7 ods. 2 Zákonníka práce pritom považoval za nedostačujúce. Mal za to, že súdy vec nesprávne právne posúdili, keď dospeli k záveru, že žalovaná túto subjektivitu nemá. Poukazoval na to, že počas celého trvania pracovného pomeru jednal so žalovanou a nikdy nie s jej zriaďovateľom. Pracovnú zmluvu uzavrel so žalovanou, ktorá aj bola zapísaná ako jeho zamestnávateľ v zozname advokátskych koncipientov a takto voči nemu vystupovala aj vo všetkých súvisiacich vzťahoch.

Žalovaná sa k dovolaniu nevyjadrila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) s právnickým vzdelaním (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) preskúmal

napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 242 ods. 1, 2 O.s.p. a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Dovolanie v danom prípade smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu.

Podľa § 239 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p. Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Prípustnosť dovolania podľa § 239 O.s.p. v predmetnej veci neprichádza do úvahy, lebo tu nejde ani o uznesenie uvedené v § 239 ods. 1 O.s.p., proti ktorému je prípustné dovolanie, a ani o potvrdzujúce uznesenie, ktoré by patrilo do niektorej z kategórií potvrdzujúcich uznesení vymenovaných v § 239 ods. 2 písm. a/ až c/ O.s.p.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O.s.p., ale zaoberal sa i otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, neexistenciu návrhu na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti

účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Vady uvedené v § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. dovolateľ nenamietal a v konaní ani nevyšli najavo.

S prihliadnutím na obsah dovolania sa dovolací súd osobitne zamerlal na otázku, či v dôsledku postupu nižších súdov nebola žalobcovi odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať pred súdom sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uverejnenej pod č. 460/1992 Zb. (ďalej len „ústava“) zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Z ustanovenia čl. 48 ods. 2 ústavy vyplýva, že každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, v jeho prítomnosti, a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorého slovenský preklad bol vyhlásený v oznámení Federálneho ministerstva zahraničných vecí pod č. 209/1992 Zb. (ďalej len „dohovor“), každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je predovšetkým umožniť každému reálny prístup k súdu a teda splniť aj tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu, čo znamená umožniť účastníkovi konania realizáciu jeho procesných oprávnení, ktoré z tohto postavenia vyplývajú.

Právo na súdnu ochranu okrem ústavy (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd, ktorá je uvedená ústavným zákonom č. 23/1991 Zb. (čl. 36 ods. 1), a dohovoru (čl. 6 ods. 1), zabezpečujú aj jednotlivé ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (len ako príkladom porovnaj § 41, § 115, § 123). Občiansky súdny poriadok, ako je to výslovne

uvedené v jeho § 1, upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Dovolací súd považuje za potrebné osobitne zdôrazniť, že aj právo účastníkov konania na doručenie procesných vyjadrení ostatných účastníkov treba považovať za súčasť práva na spravodlivý proces. Je treba rešpektovať požiadavku, aby procesné strany v konaní mali možnosť dozvedieť sa a vyjadriť sa ku všetkým zhromaždeným dôkazom alebo k stanoviskám pripojeným v ich spise; tým sa totiž zabezpečuje, aby procesné strany mali vieru vo výkon spravodlivosti a aby im nebola odopretá možnosť vyjadriť sa ku skutočnostiam, ktoré by mohli ovplyvniť rozhodnutie súdu.

Z obsahu spisu vyplýva, že súd prvého stupňa za účelom vyriešenia otázky procesnej subjektivity žalovanej opakovane vyzýval žalovanú na predloženie listiny, z ktorej by bolo zrejmé, či jej zriaďovateľom boli na ňu prenesené práva a povinnosti týkajúce sa pracovnoprávných vzťahov v zmysle § 7 ods. 2 Zákonníka práce. Žalovaná na tieto výzvy reagovala vyjadrením osobne podaným na súde prvého stupňa 24. apríla 2012 (č.l. 56 - 58 spisu), v ktorom - poukazujúc na priloženú fotokópiu Listiny o zriadení organizačnej zložky (č. l. 59 spisu) - tvrdila, že k preneseniu pracovnoprávnej subjektivity na ňu nedošlo, že v pracovnoprávnom vzťahu so žalobcom konala len v mene a na účet jej zriaďovateľa a že označenie organizačnej zložky bez právnej subjektivity ako žalovanej v návrhu na začatie konania treba považovať za neodstrániteľný nedostatok podmienky konania majúci za následok jeho zastavenie podľa § 104 ods. 1 O.s.p. Súd prvého stupňa uvedené vyjadrenie žalovanej i napriek tomu, že na ňom vyslovene založil svoj záver o nedostatku jej spôsobilosti byť účastníkom konania, žalobcovi nedoručil. Keďže žalobca v dôsledku tohto chybného postupu nemal v rozpore s princípmi rovnosti účastníkov a kontradiktórnosti konania možnosť včas sa dozvedieť a vyjadriť k spomínanému podaniu žalovanej, dovolací súd konštatuje, že v predmetnej veci došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces; preskúmané konanie je tak zaťažené vadou konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Vzhľadom na špecifiká posudzovanej veci dovolací súd opätovne pripomína, že k odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím. Takýmto rozhodnutím môže byť aj uznesenie

o zastavení konania pre nedostatok procesnej podmienky, ak záver súdu o tejto otázke nie je správny a konanie v skutočnosti nedostatkom podmienky konania netrpí (k tomu porovnaj napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. marca 2014 sp. zn. 7 Cdo 72/2013).

V prejednávanej veci sa oba nižšie súdy v rámci skúmania podmienok konania zaoberali otázkou procesnej subjektivity žalovanej, za ktorú žalobca označil B. s.r.o., o.z., so sídlom v B. Obsahom spisu je doložené, že sa jedná o organizačnú zložku zahraničnej právnickej osoby B. s.r.o., so sídlom v P., pričom v konaní nebolo sporné, že podaná žaloba smerovala priamo proti spomínanej organizačnej zložke, nie jej zriaďovateľovi.

Podľa § 19 O.s.p. spôsobilosť byť účastníkom konania má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva.

Podľa § 7 ods. 2 Zákonníka práce zamestnávateľ vystupuje v pracovnoprávných vzťahoch vo svojom mene a má zodpovednosť vyplývajúcu z týchto vzťahov. Zamestnávateľom je aj organizačná jednotka zamestnávateľa, ak to ustanovujú osobitné predpisy alebo stanovy podľa osobitného predpisu. Ak je účastníkom pracovnoprávneho vzťahu zamestnávateľ, nemôže ním byť súčasne jeho organizačná jednotka a naopak.

Občiansky súdny poriadok vo vyššie citovanom ustanovení (s výnimkou osobitných prípadov prezumovaných v časti vety za bodkočiarkou) priznáva spôsobilosť byť účastníkom konania zásadne len tomu, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti podľa hmotného práva. Otázkou hmotnoprávnej subjektivity právnických osôb rieši predovšetkým Občiansky zákonník v spojitosti s Obchodným zákonníkom. V niektorých prípadoch je však potrebné prihliadnuť aj na osobitné zákony, ktoré vo vzťahoch patriacich do ich pôsobnosti upravujú spôsobilosť subjektov na práva a povinnosti odlišne. Príkladom takejto osobitnej úpravy je ustanovenie § 7 ods. 2 Zákonníka práce, ktoré umožňuje, aby právnu subjektivitu v pracovnoprávných vzťahoch mala aj organizačná jednotka zamestnávateľa - právnickej osoby, aj keď sama inak nemá spôsobilosť na práva a povinnosti (nie je právnickou osobou) podľa občianskeho práva. V zmysle tohto ustanovenia potom organizačná jednotka, na ktorú bola osobitným predpisom alebo stanovami podľa osobitného predpisu prenesená právna subjektivita, má v pracovnoprávných vzťahoch rovnaké postavenie ako právnická osoba (plnú právnu subjektivitu podľa Zákonníka práce). Ak je však účastníkom pracovnoprávneho

vzťahu zamestnávateľ, nemôže ním byť zároveň jeho organizačná jednotka a naopak. So zreteľom na pertraktovanú problematiku organizačnej zložky zahraničnej právnickej osoby treba upozorniť aj na zákon č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s jeho vymedzením zamestnávateľa na účely tohto zákona (§ 3).

Nižšie súdy v prejednávanej veci uzavreli, že aj keď žalovaná ako organizačná zložka podniku zahraničnej osoby je zapísaná v obchodnom registri, táto skutočnosť jej právnu subjektivitu nezakladá. Pre posúdenie existencie spôsobilosti žalovanej byť účastníkom daného konania (pracovnoprávneho sporu) bolo však rozhodujúce zistenie, či v tomto prípade nedošlo k preneseniu pracovnoprávnej subjektivity na žalovanú v zmysle § 7 ods. 2 Zákonníka práce. S názorom nižších súdov ohľadom neexistencie pracovnoprávnej subjektivity žalovanej, ktorý opreli len o vyjadrenie žalovanej a ňou priloženú Listinu o zriadení organizačnej zložky, sa dovolací súd nestotožňuje; v preskúmanom prípade totiž postavenie žalovanej ako zamestnávateľa žalobcu - advokátskeho koncipienta vyplýva z osobitného predpisu.

Podľa § 45 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení účinnom do 31. decembra 2012 (ďalej len „zákon o advokácii“) organizačná zložka zahraničného združenia, ktorého štatutárnym orgánom je advokát alebo usadený euroadvokát, môže poskytovať právne služby v mene zahraničného združenia podľa tohto zákona za rovnakých podmienok a v rovnakom rozsahu ako slovenská právnická osoba oprávnená poskytovať právne služby podľa tohto zákona.

Podľa § 62 ods. 1 zákona o advokácii komora zapíše do zoznamu advokátskych koncipientov na návrh advokáta, verejnej obchodnej spoločnosti, komanditnej spoločnosti alebo spoločnosti s ručením obmedzeným do 15 dní toho, kto

- a) je plne spôsobilý na právne úkony,
- b) získal vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore právo na právnickej fakulte vysokej školy v Slovenskej republike alebo má uznaný doklad o právnickom vzdelaní druhého stupňa vydaný zahraničnou vysokou školou,
- c) je bezúhonný,

d) je v pracovnom pomere s advokátom, verejnou obchodnou spoločnosťou, komanditnou spoločnosťou alebo so spoločnosťou s ručením obmedzeným, pričom nie je súčasne v pracovnom pomere alebo obdobnom pracovnoprávnom vzťahu s iným zamestnávateľom s výnimkou pedagogickej, publicistickej, literárnej, vedeckej alebo umeleckej činnosti, ak svojím rozsahom nemôže ohroziť výkon praxe advokátskeho koncipienta a nevykonáva ani činnosť, ktorá je nezlučiteľná s povahou a etickými princípmi výkonu praxe advokátskeho koncipienta.

Ako vyplýva z § 62 ods. 1 písm. d/ zákona o advokácii, jedným z predpokladov pre zápis advokátskeho koncipienta do zoznamu advokátov je aj existencia pracovného pomeru koncipienta s advokátom, verejnou obchodnou spoločnosťou, komanditnou spoločnosťou alebo spoločnosťou s ručením obmedzeným. Za advokáta sa pritom na účely zákona o advokácii považuje aj usadený euroadvokát (§ 38 ods. 1 druhá veta tohto zákona). Zo znenia § 45 ods. 1 zákona o advokácii je ďalej zrejmé, že organizačná zložka zahraničného združenia, ktorého štatutárnym orgánom je advokát alebo usadený euroadvokát, môže poskytovať právne služby v mene zahraničného združenia podľa zákona o advokácii za rovnakých podmienok a v rovnakom rozsahu ako slovenská právnická osoba oprávnená poskytovať právne služby podľa tohto zákona. Z uvedených ustanovení, so zreteľom na znenie § 7 ods. 2 druhá veta Zákonníka práce, v zmysle ktorého zamestnávateľom je aj organizačná jednotka zamestnávateľa, ak tak ustanovuje osobitný predpis, je treba vyvodiť, že organizačná zložka zahraničného združenia je spôsobilá vystupovať v pracovnoprávnom vzťahu ako zamestnávateľ advokátskeho koncipienta. Že usadený euroadvokát ako aj organizačná zložka zahraničného združenia, ak sú vedení v zozname komory, majú obdobné oprávnenie na poskytovanie právnych služieb ako domáce subjekty, a teda môžu aj *zamestnávať advokátskeho koncipienta*, sa v praxi rešpektovalo aj v minulosti (pred účinnosťou zákona č. 335/2012 Z.z.), a aby nevznikli pochybnosti pristúpil zákonodarca aj k precizovaniu právnej normy - jednoznačnejšej úprave /formulácii/ tejto skutočnosti (porovnaj k tomu v podrobnostiach dôvodovú správu k zák. č. 335/2012 Z.z. vo vzťahu k pôvodnému bodu 39, následne bodu 40). V zhode s týmito závermi je napokon aj príslušná odborná literatúra – (porovnaj Olej, J., Kerecman, P., Kalata, P. a kol. Zákon o advokácii. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 411 a nasl.).

Z podaného výkladu vychodí, že oba nižšie súdy otázku spôsobilosti žalovanej byť účastníkom konania posúdili nesprávne, v dôsledku čoho bola žalobcovi odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Skutočnosť, že v konaní došlo k procesným vadám podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnými procesnými vadami, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalobcu uvedenými v dovolaní.

So zreteľom na podané závery Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením zrušil uznesenie odvolacieho súdu (§ 243b ods. 1, 4 O.s.p.). Zároveň zrušil aj uznesenie súdu prvého stupňa, pretože má rovnaké vady, pre ktoré sa zrušil uznesenie odvolacieho súdu a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. októbra 2014

JUDr. Milan D e á k, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková